

ÁLLAMTUDOMÁNYI

MŰHELYTANULMÁNYOK

2016. évi 30. szám

Boldizsár Gábor – Németh József
Lajos

A komplex biztonság mérésének katonai és társadalmi dimenziói: az Átfogó honvédelmi jelentés

---

Nemzeti Közszolgálati Egyetem · National University of Public Service
Budapest

ISSN 2498-5627

www.allamtudomany.hu

A komplex biztonság mérésének katonai és társadalmi dimenziói: az Átfogó honvédelmi jelentés³⁴

1. Bevezetés

Az államok létezésének és működésének hosszú évszázadok, sőt évezredek óta alapvető jellemzője a védelem és az elsődleges érdekérvényesítés. Megvalósulásuk azonban számos tényezőtől függ, a földrajzi elhelyezkedéstől kezdve a rendelkezésre álló erőforrásokon át a társadalmi és politikai berendezkedésig. Ezek az elemek olyan képesség- és készségrendszer alkotnak, amelynek értékelése mennyiségi és minőségi szempontok alapján állandó követelmény *annak érdekében, hogy felhasználásuk a lehető leghatékonyabban, de fenntartható módon valósuljon meg.*

Köztudott és objektív tény, hogy *Magyarország katonai képességei* – a jelenleg ismert, univerzális és teljes spektrumú hadászati és hadelméleti lehetőségeket és más praktikus szempontokat alapul véve – *korlátozottak*,⁵ bár hazánk a jelenleg legerősebb kollektív védelmi szervezet, az Észak-atlanti Szövetség (North Atlantic Treaty Organization, NATO) tagja, mégis fontos, hogy *a nemzeti önerőre támaszkodjon.*⁶

Megközelítésünk szerint e megállapítások tehát kulcsfontosságú kiindulási pontnak tekintendők, s két dologért értünk a nemzeti önerő összetevői alatt:

Egyrészt a Magyar Honvédség állományát, haditechnikai eszközeit, hadrafoghatóságát stb.

Másrészt a jelenlegi és jövőbeni hadviselési formákat, a szélsőséges műveleti környezetet és a speciális műveletek igényeit alapul véve idesoroljuk mindazon célokat, eszközöket, kompetenciákat, összefüggéseket és környezetet (kontextust) is, amelyek átfogó és rendszerszemléletű (holisztikus) felfogása elengedhetetlenül szükséges az állami szuverenitás védelméhez csakúgy, mint az állami érdekek határozott érvényesítéséhez. Utóbbiak közé pedig nemcsak a szuverenitási kérdések tartoznak, hanem az is, hogy az adott állam milyen hatékonyan és jól képes működni.

Mindebből következően pedig a nemzeti önerő fenntartása és fejlesztése (illetve adott esetben az ahhoz köthető cselekvéshalmaz) igényli a kormányzat és szereplői átfogó

---

¹ ezredes dékán, egyetemi docens, NKE HHK Összhaderőnemi Műveleti Tanszék, Katonai Vezetőképző Intézet

² adjunktus, NKE HHK Hadászati és Hadelméleti Tanszék, Katonai Vezetőképző Intézet

³ A tanulmány Kaiser Tamás (szerk.): A jó állam nagytó alatt. Speciális jelentések A-tól V-ig (az adóbürokráciától a versenyképességig), Dialóg Campus, Budapest, 2016. 59-82 oldalszámokon című kiadványban jelent meg.

⁴ A tanulmány egyes részleteinek kidolgozásában, pontosításában részt vettek még (ábécésrendben): Bakos Csaba Attila, Bányász Péter, Bokros Tünde Ibolya, professor emerita Bolgár Judit, dr. Forgács Balázs, prof. dr. Harai Dénes, dr. Jobbágy Zoltán, dr. Kaló József, dr. Krajnc Zoltán, dr. Krizsbai János, dr. Németh András, dr. Pap Andrea, Stummer Judit, Sztankai Krisztián, Takács Tamás, dr. Taksás Balázs, dr. Ujházy László, Völgyi Zoltán, dr. Vörös Miklós.

⁵ A szerzők – a terjedelmi korlátok és a tárgyalt téma sajátos jellemzőinek okán – nem kívánják az önerőre támaszkodás politikai, gazdasági, hadtörténeti és hadászati kérdéseit részleteiben bemutatni.

⁶ Ennek igazolására lásd: Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája, 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat, 26. pont a) bekezdés, forrás: http://2010-2014.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_határozat.pdf (letöltés dátuma: 2015. 10. 16.), illetve Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája, 1656/2012. (XII. 20.) Korm. határozat, 11. pont.

megközelítését. A tervezett jelentés ezért az aktív és a tartalék haderőn túl bemutatja a honvédelemmel mint össznemzeti ügygel együttműködők viszonyát is. Tárgyaljuk tehát a más közszolgálati hivatásrendek, valamint a civil, a gazdasági és a piaci szereplők szabályozását, illetve az együttműködés megvalósulását is.

A 2015-ben elkészített *Jó Állam Jelentés* első fejezetének Biztonság és bizalom a kormányzatban alfejezete alapvetően makromutatók és nemzetközi felmérések, rangsorok alapján mutatja be a külső biztonság összetevőit.⁷

A „belső biztonság” értelmezési kereteit úgy határozhatjuk meg, hogy alapul vesszük mindazon tényezőket, amelyeket a külső biztonság fogalmi keretei nem – vagy csak részben – fednek le, egy másik megközelítés alapján a biztonság belső eredőit, összetevőit gyűjtjük össze. Ez esetben az adott államalakulat működését alapvetően meghatározó alapértékek és alapérdekek szellemi és fizikai védelméről beszélhetünk, ideértve az állam hatékony működésének jogi és végrehajtó szereplőit, az állampolgárokat és az Alaptörvényben hozzájuk kötődő, világosan rögzített alapvetéseket.⁸

E tanulmány az *Átfogó honvédelmi jelentés* kialakítására, céljaira, módszereire, feladataira és lehetséges tartalmára tesz javaslatokat, egyúttal bemutatja az eddig elért eredményeket. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2013 és 2015 között elkészítette a *Jó Állam Mérhetősége* tanulmánykötetet és ennek alapján a *Jó Állam Jelentést*.⁹ Őt szakterületen részletes, *funkcionális (speciális) jelentés* mélyíti el az egyes alfejezetek témáit. Az *Átfogó honvédelmi jelentés* a *Jó Állam Jelentés* első, Biztonság és bizalom a kormányzatban fejezetének Külső biztonság című alfejezetéhez kapcsolódik, és újszerű szemlélettel tesz részletes jelentést a honvédelem ügyéről és helyzetéről. A tervezett jelentés változáskövető, a bázisévhez és az előző évhez viszonyított mozgásokat, tendenciákat jeleníti meg.

Az állam feladata a védelmi képesség megteremtése – még nyugalmi helyzetben is –, amely láthatóan a Magyar Honvédségre (MH) alapul, de a honvédelem össznemzeti ügy, így szükség van arra, hogy a társadalom tagjait kiképezzék/felkészítsék az Alaptörvényben nevesített helyzetek szerinti honvédelmi feladatokra. A honvédelem össznemzeti jellegét adja, hogy államtársadalmi érdekből, államtársadalmi céllal, államtársadalmi közreműködéssel valósul meg.

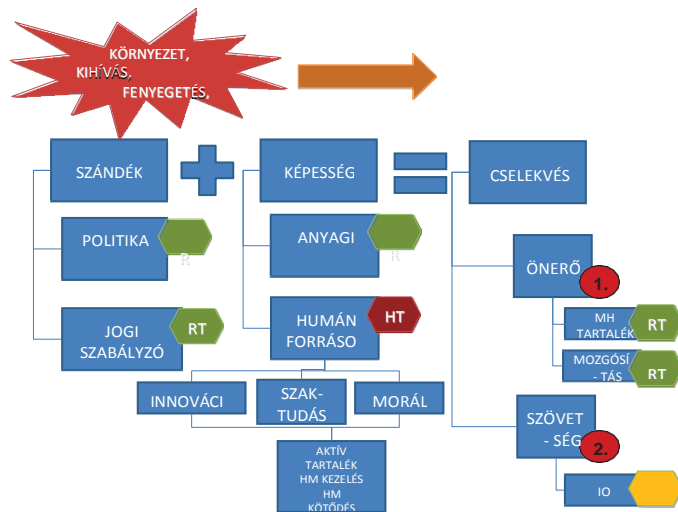
A jelentés egyik alap gondolata, hogy a honvédelmi cselekvőképességet két tényező, a (politikai, kormányzati célmeghatározó és jogi mozgásteret biztosító) *szándék* és a *képesség* (vagyis az anyagi és humán erőforrások) együttes megléte biztosítja. A másik alap gondolata, hogy a *szándék + képesség = cselekvés* logikus egységének *egyes elemei különböző*

⁷ A *Jó Állam Jelentés*ben megfogalmazottak alapján „a külső biztonság indikátorai mutatnak arra a kormányzati képességre, amely külső támadással (erőszak, agresszió) szemben védelmet biztosít, elhárítja, elkerüli, megfékezi a külső katonai erőszak alkalmazását” (Kaiser, 2015: 6).

⁸ Ennél a pontnál azonban érdemes hangsúlyoznunk, hogy a nemzetközi és hazai szakirodalomban közismertnek tekinthető „biztonsági szektor” (*security sector*) megközelítése álláspontunk szerint túl tág keretet, és a nemzetközi kapcsolatokban betöltött sajátos szerepe miatt túlságosan általános tartalmi összetevőket kínál, így ezt szűkíteni kell a tárgyalat terület szempontjából. Az OECD DAC (*Organisation for Economic Co-operation and Development, Development Assistance Committee*) megközelítése szerint „a »biztonsági szektoron« vagy a »biztonsági rendszeren« mindazon állami intézményeket, illetve szereplőket értik, amelyek az állam és az államhoz tartozó népesség biztonságának garantálásában szerepet játszanak” (Gazdag, 2008: 37).

⁹ E tanulmány első fejezetének témája a Biztonság és bizalom a kormányzatban. Ezen belül is az 1.1. alfejezet, a Külső biztonság összetevőit mutatja be alapvetően makromutatók és nemzetközi felmérések, rangsorok alapján. A belső biztonság jellemzőit a későbbiek során tárgyaljuk. A fentiekben túl az NKE 2015–2020-ra vonatkozó *Intézményfejlesztési terve* szintén meghatározza (45–46.) „a Védelmi Szektor képességeinek rendszeres és átfogó értékelését és mérését megalapozó indikátorrendszer” kidolgozását.

*időintervallumokban alakíthatók, változtathatók. A politikai, kormányzati szándék, a jogszabályi környezet és az erőforrások anyagi részei is rövid távon alakíthatók. Az ország fenyegetettsége, a polgárok és a kormány veszélyérzete és értékelése rövid távon is ki- és átalakíthatja a jogszabályi környezetet, és módosíthatja a költségvetést. Magyarország több nemzeti szövetség tagja, így reális veszélyeztetettség esetén lehetősége van haditechnikai eszközök és anyagi készletek gyors beszerzésére. A harmadik alap gondolat pedig az, hogy a politika alakíthatja a kormány által kijelölt, katonai erőt igénybe vevő célok elérése érdekében a megfelelő cselekvési szabadságot adó jogszabályi környezetet, valamint a célok eléréséhez szükséges erőforrásokat. A célok, a jogszabályi környezet és az anyagi erőforrások tehát gyorsan változtathatók a fenyegetettségtől függően, de a végrehajtás kulcseleme az ember, a *nemzetvédelmi humán tőke csak hosszú távon fejleszthető.**

1. ábra

A honvédelmi rendszerrel kapcsolatos állami cselekvőképesség¹⁰

Forrás: Boldizsár Gábor saját szerkesztése

A jelentés írásakor tehát alapvetően a nemzetvédelmi humán tőke újszerű feltárása az egyik legfontosabb feladat, amely az MH aktív, tartalékos és potenciális tartalékos erején túl a bizonyos szinten képzett (és kötődő) állampolgárt is magában foglalja. A nemzetvédelmi humán tőke további értéke az, hogy az állampolgár felkészítéskor átfogó képet kap a biztonság fogalmáról és szereplőiről, így *cselekvőképessé*, aktív szereplővé válik vészhelyzetben. A cselekvőképes állampolgár balesetek, katasztrófák, bűncselekmények, terrorfenyegetések esetén aktív (beavatkozó) vagy passzív (figyelő, jelentő, adatrögzítő) cselekvéssel járul hozzá a biztonság komplex rendszeréhez.

Összességében megállapítható, hogy a honvédelemnek vannak *statikus* (nemzetvédelmi humán tőke) és *dinamikus* (célmeghatározás, megengedő jogszabályi környezet és anyagi erőforrások) elemei. (E statikus és dinamikus változásokra számos példa említhető

¹⁰ Rövidítések: RT = rövid táv, KT = középtáv, HT: hosszú táv, 1 = első lépésben, azonnal, 2 = második lépésben, később.

a Magyar Honvédség missziós tevékenységéből vagy a 2015-ös tömeges bevándorlás miatti válság kezeléséből). Jelen dokumentum elkészítése közben folyamatosan egyeztetünk a kar, az egyetem, a Honvédelmi Minisztérium (HM) és a Magyar Honvédség érintett szerveivel.

A tervezett jelentés bemutatja a bázisévhez és a későbbiek során az előző évhez viszonyítva:

- a honvédelem helyzetét nemzetközi szinten, a visegrádi négyekhez és a környező országokhoz viszonyítva (szűkítve);
- a honvédelem rendszerét;
- a társadalom és honvédelem kapcsolatát;
- a védelemgazdaság helyzetét;
- a Magyar Honvédség alkalmazását és igénybevételét.

Az eddigi előkészítés eredményei, főbb megállapítások:

A hatékony adatgyűjtés, a pontos adatfeltöltés és a szakszerű adatbázis-használat kulcsfontosságú a hitelességben és a megbízhatóságban.

Hasonlóan lényeges az érintett társ- és partnerszervezetekkel folytatott összehangolt és folyamatos kommunikáció.

A 2015-ös migránsválság miatti lépések jelentős változásokat hoztak a honvédelem belső és külső rendszerében. A változások bemutatása miatt 2014-et kell bázisévnek tekintetünk, mint a későbbi időszakhoz képest statikus, változásokkal nem vagy csak kevésbé érintett évet.

A tervezett jelentésben csak nyilvános (nyílt) adatok szerepelhetnek, ezek kinyerésének egyik alapja a Magyar Honvédség nyilvánosnak minősülő adatairól szóló 78/2013. (HK 11.) HM KÁT–HVKF együttes intézkedés.

Előfordulhat azonban az is, hogy nyilvános forrásból generált adat minősített/minősíthető információvá válik. Erre a jelentés összeállítóinak külön oda kell figyelniük.

Igény esetén feldolgozhatók nem nyilvános adatok is, trendek, törvényszerűségek vagy egyes folyamatok bemutatásához, azonban ez mindig külön eljárást igényel. A védelemgazdaság területe komplex problémahalmazt jelent.

A kutatás-fejlesztésre (K+F) és modernizációra fordított források mértéke alapvetően határozza meg egy haderő cselekvőképességét. Ezek az adatok nemcsak a magyar, de a külföldi költségvetésekből sem nyerhetők ki, ezért – mivel meghatározások és megjelenítésük véleményünk szerint fontos – indokolt egy külön módszert kidolgozni.

A jelentés hitelességének fontos szempontja, hogy az évről évre megújuló mérések, összehasonlítások, azonos módszerrel feldolgozott, azonos típusú mutatók azonos időszakban/időszakra generált értékeit mutassa be és használja. Kritikus tényező, hogy mikor aktualizálják az éves adatokat a nemzeti és nemzetközi adatbázisokat, és mikor kell megjelenítenie az ÁHJ-nek (például: a tárgyévi költségvetés zárszámadása a következő év harmadik negyedévére jelenik meg, de hazai és külföldi éves, szakmai jelentéseket később is állítanak össze). Az adatbázisok eltérő frissítése, az időtartam-eltolódás miatt a jelentés kódolt hibaszázalékkal készülhet el, de így is átfogó viszonyítási alap lehet.

Az ÁHJ számos esetben tartalmaz szubjektív, puha mutatókat, amelyek egy része a társadalom véleményével, a haderő belső moráljával függ össze. Ha a *Jó Állam Jelentés* összeállításához szükséges közvélemény-kutatásokat és véleményfelméréseket kiegészítjük a megfelelő kérdésekkel, az ÁHJ összeállításához is jól használható adatokat lehetne kinyerni belőlük.

A Magyar Honvédség adott évi feladatai (alkalmazása, igénybevétele) közül nyílt források alapján csak a nemzetközi kötelezettségek teljesítése mérhető jól.

Az országvédelem vonatkozó adatai nem nyilvánosak, a katasztrófavédelem igénybevétele pedig esetleges, hiszen természeti vagy ember okozta katasztrófáktól függ. Utóbbi esetben azonban mérhető az igénybevétel egyes összetevői (idő, ellátás, munkaóra stb.).

A nemzetvédelmi humán tőke egyik összetevője az innovációs képesség, amelynek mérési rendszere és módszere kidolgozatlan, ezért további vizsgálódás szükséges, hogy e tényező hogyan mérhető, illetve milyen hatása van az emberi erőforrásra, cselekvőképességre.

2. Előzmények, előkutatás

Az elvégzett tudományometriai kutatások alapján megállapítható, hogy *kevés az olyan tudományos igényű mű, amely átfogóan bemutatja a honvédelmet*. Mindenképp említést kell tennünk *A honvédelem négy éve* című könyvsorozatról (1994, 1998, 2002), amely 1990-től kezdődően egy-egy kormányzati ciklus tevékenységét, eredményeit mutatja be a területen. A sorozatról megállapítható, hogy tartalmi elemei, vagyis az olvasó számára biztosított információk az idő előrehaladtával jelentősen csökkentek. Utolsó kötetét 2010-ben adták ki. 2016 nyarán jelent meg *A Magyar Honvédség negyedszázada* című, jelentős, összefoglaló mű, amelyben a szerzők a magyar haderő rendszerváltozástól napjainkig terjedő időszakát – a feladatokat, fejlesztéseket, missziókat, a katonai felkészítést és képzést – foglalták össze egy-egy tanulmányban (Földesi, Isaszegi, Kiss, 2016). A könyv azonban – érthető módon, jellegénél fogva – nem mutatja be a honvédelem rendszerének más elemeit.

Az említett kiadványokat áttanulmányozva megállapítható, hogy azok nem vállalkoztak a változások bemutatására úgy, hogy például viszonyítási pontokat vagy a mérésre alkalmas területeket határoznának meg újszerű megközelítésben, stílusuk döntően bemutató, leíró és megállapító jellegű. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán 2015 májusában dékáni vezetéssel megalakult egy kibővített munkacsoport, amelyben az egyes területek szakértői az alapvető kiindulópontok meghatározása után elkezdték kidolgozni a honvédelmi képességek értékelésére alkalmas mérőrendszert.

3. Nemzetközi kitekintés

A nemzetközi trendek azt mutatják, hogy szép számmal léteznek az adott állam honvédelmi rendszerét leíró, azokat bemutató művek, azonban tartalmuk és megjelenésük tekintetében nagy szórást mutatnak, attól függően, hogy milyen célból készültek (tájékoztató, ismeretterjesztő, toborzó stb.). Az egyes védelmi-katonai képességeket bemutató adatbázisok fontosak egyrészt annak érdekében, hogy az egyes országok egymáshoz viszonyíthatók legyenek, másrészt, hogy vizsgálni tudjuk a trendeket és változásokat.

Az adatbázisok típusai – és gyakran minőségük is – nagyon eltérők, és egyes szakirodalmi megközelítések alapján használatuknak vannak előnyei és hátrányai is. Attól függően, hogy az adott adatbázis milyen biztonsági (honvédelmi) felfogásból indul ki (vagyis miként írja le annak minőségét), megkülönböztethetünk állami vagy egyéni központú megközelítést. Az alapján pedig, hogy a biztonsági, honvédelmi rendszer milyen kormányzati felfogáshoz társul, az adatbázisok a demokratikus intézmények stabilitását, a polgári ellenőrzést és annak megbízhatóságát, valamint a jogállamiságot minősítik (Shroeder, 2010).

Az *Átfogó honvédelmi jelentés*ben használandó nemzetközi adatokat – azok jellege miatt – az államközpontú megközelítést középpontba helyező Military Balance nevű adatbázisból érdemes kinyerni, amelyet a londoni székhelyű International Institute for

Strategic Studies ad ki évente. Az adatbázis csaknem 170 ország katonai képességeit és honvédelmi erőfeszítéseit mutatja be.¹¹ A területtel foglalkozó hazai szakértők naponta használják az egyes adatbázisokat, de a megfelelő metszéspontok és indikátorok meghatározása és használata komoly körültekintést igényel.

4. Az Átfogó honvédelmi jelentés célja, módszertana és tervezett felépítése

A következőkben általunk vizsgált terület – a belső biztonságon belüli szűkítéssel – a katonai védelmi képesség egyes összetevőire, valamint azok kormányzati és nemzeti beágyazottságára koncentrálnak. Ezt mutatja be az *Átfogó honvédelmi jelentés*, kapcsolódva az évente frissített *Jó Állam Jelentés*hez.

4.1. Célkitűzések

Ezek alapján az *Átfogó honvédelmi jelentés* célja, hogy felmérje a honvédelmi szféra meghatározó összetevőit és jellemzőit; szöveges és/vagy számszerűsített formában értékelje és megjelenítse a vonatkozó változásokat (elmozdulásokat). Bővebb célhierarchiában gondolkodva az ÁHJ másik célkitűzése, hogy egyrészt kiindulási, másrészt viszonyítási alappal szolgáljon a nemzeti önerő tervszerű és fokozatos fejlesztéséhez,¹² hozzájárulva ezzel a „jó állam” koncepciójához.

4.2. Módszertani megállapítások

Az előkészítő tevékenység során megállapítottuk, hogy a bemutatásra javasolt területeken teljes mértékben rendelkezésre állnak konkrét és elérhető (nyilvános) adatok; vagy részleges adatok állnak rendelkezésre, amelyeket ki kell egészíteni szöveges értékeléssel;

vagy nem állnak rendelkezésre adatok, így fel kell mérnünk, hogy milyen adatokra lesz szükség, és elő kell állítanunk azokat;

vagy csak egyéb forrásokon és szakértői véleményeken alapuló szövegszerű megállapításokat tehetünk.

A hiányzó adatok pótlására felméréseket, lekérdezéseket kell elvégeznünk. Ehhez meghatározó és elengedhetetlen szakmai és technikai segítséget nyújt az NKE Államkutatási és Fejlesztési Intézet Mérési és Módszertani Laborja.¹³ Mindezek a jelentéskészítési ütemezését is befolyásolják, hiszen a rendelkezésre álló adatok feltüntetése és értékelése gyorsan elvégezhető, míg más adatok előállítása vagy a vonatkozó eljárások kialakítása és alkalmazása már lassabb folyamat. Az ütemezés helyes megállapításának másik szempontja az egyes mutatók minőségéből, jellemzőiből fakad.

4.3. A bázisév megállapítása (2014)

Az ÁHJ egyes elemeinek kimunkálása során komoly kihívást jelentett a bázisév

---

¹¹ Az említett kiadványról és annak kiadójáról lásd: www.iiss.org/en/publications/military-s-balance (letöltés dátuma: 2016. 06. 20.)

¹² Lásd: Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája, 1656/2012. (XII. 20.) Korm. határozat, 14. pont.

¹³ A labor szakértelme, eszközei és módszertani megközelítése segít a maximális hitelesség elérésében. Tevékenysége kiterjedhet a már jelzett időbeli eltolódások kezelésére, a meglévő adatok elemzésére, új statisztikák kialakítására és elemzésére, közvélemény-kutatások előkészítésére, lebonyolítására és értékelésére.

meghatározása, amikortól az egyes mutatók „élőnek” tekinthetők, és amely egyúttal alapvető viszonyítási pontot jelent. A kidolgozás kezdeti időszakában a *Jó Állam Jelentés* megjelenéséhez igazodva úgy tűnt, hogy a 2015-ös évet lehetne bázisévként alapul venni, azonban az egyes területek mélyebb feltárásakor egyre határozottabban fogalmazódott meg, hogy inkább 2014-et kellene választani e célra. Ennek indokai a következők:

A célok és feladatok szempontjából: 2015-ben a Magyar Honvédségnek számos olyan többletfeladata volt, amely jelentős mértékben hatott működésére (különösen részvétele a tömeges bevándorlás miatti válság kezelésében).¹⁴ Emiatt csak a korábbi időszakhoz, azaz 2014-hez képest lehet elmozdulást kimutatni.

Védelemgazdasági és költségvetési szempontból: A 2014. évi C. törvény Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről az év váratlan kiadásai (migránsok, határzár stb.) miatt változott. A forrásokat átcsoportosították, és igénybe vették a tartalékokat. A 2014-es év ilyen szempontból statikusnak mondható, nem voltak olyan plusz- és/vagy átcsoportosított kiadások, amelyek nagyságrendjében változtatták volna meg a költségvetést, ezért ezt az évet alapul véve jobban kimutathatók a változások.

Az Alaptörvény tervezett módosítása szempontjából: A migrációs helyzet és a nemzetközi terrorizmus hatására bekövetkezett események az Alaptörvény módosítását is előrevetítették. Ez a várható válasz a döntéshozók részéről komoly hatással van a végrehajtói ágazatra, így befolyásolva a vizsgált területek sajátosságait is.

Hangsúlyoznunk kell, hogy a 2014-es bázisév meghatározása többletfeladatot jelent a további munkában, amellyel mind az ütemezésben, mind az adatgyűjtéskor számolni kell. Az első évben (ütemben) elkészített tanulmány adatai tekintendők a jövőben *bázisadatoknak*, illetve pillanatnyi állapotfelmérésnek. Az évenkénti frissítések bemutatják a változásokat a *bázisévhez* képest az egyes indikátorok és mutatók területén. Azok az adatok, amelyek az első jelentésből még hiányoznak, a következő jelentésben a bázisévre vonatkozó *korrekcióként* jelennek meg.

5. Az ÁHJ indikátorainak meghatározása

A jelentés kialakításakor elvégzett munka és a szakterületi egyeztetések alapján az *Átfogó honvédelmi jelentés* a következő fő területekre osztható:

N. nemzetközi összevetés,

H. a honvédelem rendszere,

T. társadalom és honvédelem,

V. védelemgazdaság,

A. alkalmazás (felhasználás, igénybevétel).

A területek egyes – és lényegre törő – tartalmi összetevőit a következőkben fejtjük ki. A konkrét mutatókra tett javaslatainkat az *1. és 2. melléklet* tartalmazza.

---

¹⁴ A szükséges jogszabályváltozások gerincét a 2015. szeptember 4-én elfogadott, 7-én kihirdetett és 15-én hatályba lépett, az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvény vezette be. A törvény bűncselekménnyé nyilvánít és szigorít tényállásokat, bővíti a Magyar Honvédség feladatait, új rendelkezéseivel gyorsítja a menedékkérelmek elbírálását, valamint bevezeti a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet fogalmát a magyar jogrendszerbe, és megállapítja az ezzel kapcsolatos részletszabályokat. E mellett a törvény mellett még számos, a jogforrási hierarchia más szintjein elhelyezkedő elemről kell beszélnünk.

5.1. Nemzetközi összevetés

Magyarország és közvetlen szomszédai, valamint a visegrádi négyek vonatkozó mutatóinak összevetése statisztikai adatok és a levonható következtetések alapján. Idetartozik az egyes államok vonatkozó nemzetközi szerepvállalásának értékelése is. Célja hazánk pozíciójának meghatározása, majd az elmozdulások mérése.

5.2. A honvédelem rendszere

Megközelítésünkben a honvédelem rendszere a jogi környezetből és a stratégiai felfogásból, valamint az ezekhez rendelt elemekből vezethető le. Így magában foglalja a tervezés és a vezetés-irányítás rendszerét csakúgy, mint az egyes feladatok jellemzőit.

A Magyar Honvédség állam által meghatározott feladatait az adott időszak jogszabályi környezetéből vezethetjük le. Hozzá kell tennünk azonban, hogy a jogforrási hierarchia különböző szintjein megjelenő dokumentumok egyrészt az adott politikai (kormányzati) akaratnak, másrészt az ország belső és külső társadalmi, gazdasági és biztonsági helyzetének függvényei. Ahogy az elmúlt évtizedekben tapasztaltuk, a négyévenként tartott választások – már csak a kormányváltások miatt is – hatottak a honvédség működésére, ugyanakkor a nemzetközi környezetbeli változások gyakran nyilvánultak meg kormányzati ciklusokon átívelő kihívássorozatokban is. Mérhető összetevőket az egyes kormányzati ciklusok jog- és stratégiaalkotói tevékenységére vonatkoztathatunk, olyan keret- és eredményrendszerekként, amelyek szoros összefüggésben állnak az aktuális biztonság- és védelempolitikai helyzettel.

A terület bemutatja, hogy a honvédelem hogyan kapcsolódik más hivatásrendek szervezeti elemeihez, illetve hol helyezkedik el a komplex kormányzati, nemzeti kihívásokra, fenyegetésekre választ adó rendszerben. A jogi és stratégiai dokumentumokból levezethető mutatók lehetnek: az időbeliség (mikor, milyen időközönként); az elvárt feladatok mennyisége; az elvárt feladatok minősége; a jogforrási hierarchia más szintjeinek mutatói (például egy adott törvény mennyi rendeletet, utasítást generált vagy változtatott meg stb.); hatály és hatásköri kiterjedés. Ezek természetesen hatással vannak a vezetésre és irányításra, valamint a végrehajtott szervezet felépítésére, állományára stb.

5.3. Társadalom és honvédelem

Az ezredfordulóra új korszak nyílt Magyarországon a honvédelem komplex rendszerében, ezen belül pedig a haderő és a társadalom viszonyrendszerében, amikor 2004. november 3-án leszerelt az utolsó sorkatona (Tibori, Molnár, Gyimesi, 2005). Ez az év tehát kulcsévrnek¹⁵ tekinthető, hiszen így megszűnt az a kapcsolat a honvédség és a társadalom között, amely 136 éven át egyfajta párbeszéd forrása volt. Miközben a politikai változások eredményeként a haderő a korábbinál jóval nyitottabbá vált, a sorkatonák távozásával a haderő némileg elkülönült a társadalomtól. A professzionális haderővé válás összetett folyamat, amelyben a hivatásos és szerződéses katonákból álló Magyar Honvédség társadalmi integrációját segítő

¹⁵ A hivatásos és szerződéses katonákból álló Magyar Honvédség létrejötté egy másfél évtizeden át tartó hosszú és sok esetben fájdalmas útkeresés eredménye. Az önkéntes szolgálaton alapuló, expedíciós jellegű haderő képe az ország biztonságához és katonai védeleméhez kapcsolódó, a hagyományos feladatokat jelentős mértékben átértékelő védelmi felülvizsgálat eredményeként 2003-ra vált nyilvánvalóvá. A globálisabb szerepvállalásra is képes, könnyebben mobilizálható haderő kialakítása azonban a feladatrendszer, a struktúra és a működési jellemzők jelentős változásaival járt együtt. A hagyományos területvédelmen túlmutató, szélesebb nemzetközi szerepvállalást lehetővé tevő, önkéntes katonai szolgálaton alapuló haderő kialakítása Magyarország esetében ellentmondásos folyamattá vált. Az áttérés alapjaiban változtatta meg a működési jellemzőket és építkezési elveket, ezért az önkéntesség elvén alapuló rendszer mechanizmusai feszültségekkel terheltek. Lásd: Vilner, Jobbágy (2009: 34).

új mechanizmusok még nem szilárdultak meg teljesen. A katonai alapismereteket egy meghatározott korcsoportnak rendszerezett formában átadó kötelező katonai szolgálat intézményét békeidőszakban felfüggesztették. Ezzel megszűnt a lehetőség, hogy a haza védelméhez szükséges ismereteket a fiatalok a katonai alapkiképzésben és az azt követő sorkatonai szolgálatban szerezzék meg. Bár az országos közvélemény-kutatások azt mutatják, hogy a Magyar Honvédség társadalmi integrációja folyamatos, és feladatait a lakosság fontosnak tartja, a társadalmat a Magyar Honvédséggel közvetlenül összekötő személyes szálak egyre lazábbak. A katonai szolgálat során szerzett élmények fakulnak, a tapasztalatok átadásának lehetősége pedig egyre csökken (Jobbágy, Stummer, 2010: 102).

Ennek egyik látványos következménye a társadalom védelmi tudatosságának, egészséges félelemérzetének drámai csökkenése. Ez ugyanakkor ráirányítja a figyelmet a társadalom és a honvédelem átalakult, egyúttal megkerülhetetlen érintkezési felületeire: a rekrutációs bázisra (a belépés lehetőségeire), illetve azokra a csatornákra, amelyeken keresztül a honvédelem rendszerét elhagyók száma mérhető.¹⁶

Ahogy már korábban említettük, a honvédelem össznemzeti jellegét az adja, hogy össztársadalmi érdekből, össztársadalmi céllal, össztársadalmi közreműködéssel valósul meg. Így rendkívül fontos megvizsgálni, hogyan viszonyul a társadalom a honvédelem ügyéhez, és hogyan ítéli meg a Magyar Honvédséget. Ennek összetevői közé az elégedettséget, a bizalmat, valamint a társadalom és honvédelem kapcsolatát sorolhatjuk. Ez a viszonyrendszer plasztikusan jelenik meg a médiában, annak hagyományos (televízió, rádió) és infotechnológiai eszközeiben és platformjain (közösségi média). A médiamegjelenések egyes formákban mérhetőek, azonban a vonatkozó stratégiai kommunikációs erőfeszítések minőségi mutatói már nehezebben rögzíthetők és értékelhetők. Fontos mutató lehet, hogy a haderő és a társadalom közötti kölcsönösséget feltételező kommunikáció mennyire hatásos és hatékony.

A társadalom és a honvédelem lényeges összetevője a *humán erőforrás*. A nemzetvédelmi humán erőforrás alatt a nemzet védelmére megfelelő előképzettséggel, képzettséggel vagy akár harci tapasztalattal rendelkező állampolgárok összességét értjük, akik morálisan elkötelezettek a haza érdekeinek és értékeinek védelmére, és készek arra, hogy küzdjenek érte. Az előképzettséggel rendelkezők megfelelő (rövidebb) felkészítés után a különböző speciális polgári szakmákra (például vadász) vagy a katonai jellegű időtöltést nyújtó civil szervezetekre, kapcsolódó sportegyesületekre vagy a hazafias nevelésben szerzett ismereteikre alapozva alkalmasak lehetnek a magas intenzitású fegyveres küzdelemre.

A Magyar Honvédség személyi állományának utánpótlására folytatott toborzó tevékenység sikere nagyban függ a lakosság folyamatos tájékoztatásától és a haderő számára fontos célcsoportokkal való kapcsolattartás minőségétől. A sorkatonaság intézményének felfüggesztése két területen hozott fontos változást. Egyrészt a személyi állomány utánpótlása érdekében lehetővé vált mindkét nem bevonása, másrészt megnyitotta az utat arra, hogy az addigi 18–23 éves korosztály mellett a 14–18 évesek számára is lehetséges legyen az ismeretátadás.¹⁷

---

¹⁶ Fontos megállapítanunk, hogy rendszerszinten beszélnünk kell a társadalom, a politika, valamint a honvédség egymáshoz való viszonyáról, és különösen arról, ahogy a szereplők a honvédelmet és annak tükrében önmagukat látják.

¹⁷ A KatonaSuli programban a következő tantárgyakat oktatják: katonai alapismeretek (HM által felügyelt, középiskolákban választható közismereti tantárgy, a közép- és emelt szintű érettségi lehetőségével), honvédelmi alapismeretek (elektronikus tananyag, a felsőoktatásban választható tantárgy). A Honvédelmi Kötélék kezdetben önálló programként szerepelt, de mára már a KatonaSuliba integrálódott. Lásd: Jobbágy, Stummer (2010: 102).

Az ember a maga tudásával, képzettségével, szándékával és moráljával speciális erőforrás. Kiképzése rendkívül *hosszadalmas folyamat*, megtartása pedig költségekkel jár. A humán tőke fejlesztésekor szem előtt kell tartani, hogy sokkal fontosabb, hogy az adott ember meg tudja oldani a váratlan és ismeretlen feladatokat is (legyen innovációs és alkalmazkodási képessége), mintsem az, hogy (csak) egy konkrét, jelenleg ismert feladatra legyen képes. E tőke három fontos, egymástól el nem különíthető és egymás nélkül nem hatékony elemből áll: a *szaktudásból*, az *innovációs képességből* és a *morálból*. A területhez rendelt mutatók ezeket hivatottak lefedni (lásd a mellékleteket).

A megerősítő szövetséges csapatok fogadására, a velük való hatékony fegyveres küzdelem megvívására, az ország fegyveres védelmére csak akkor kerülhet sor, ha a mindenkor meglévő aktív haderő alkalmas az együttműködésre, az *interoperabilitási*¹⁸ képessége megfelelő szintű. Az *együttműködés képességének részei: a költségvetés és létszám, az erő, az eszköz, az eljárás és az információ*. A nemzetvédelmi humán tőke összes többi eleme rövid felkészítés után alkalmassá tehető az aktív katonai szolgálatra, tehát magas intenzitású, elhúzódó országvédelem esetén is biztosított a humán erőforrás az állami szuverenitás megvédésére.

A társadalmi elfogadottság mérésének nagyon fontos paraméterei lehetnek azon rendezvények, események, helyszínek és kiállítások látogatottsági adatai, amelyeken a Magyar Honvédség, annak alakulatai, illetve maguk a katonák megjelennek. Ez a paramétercsoport puha indikátornak tekinthető, hiszen – az online felületen nyilvánosan megjelenő közlemények, hírek látogatottsági (letöltési) adataival ellentétben – az objektív értékeléshez az esetek többségében nem állnak rendelkezésre pontos, hiteles adatok, kizárólag becslések.

A vizsgálatot jelenleg jelentősen megnehezíti, hogy – meglévő ismereteink szerint – nem áll rendelkezésre minden elemet magában foglaló központi adatbázis, amelyben a Magyar Honvédség komplex társadalmi kapcsolati hálója és kapcsolódó feladatrendszere fellelhető lenne. Kézenfekvő az egyes katonai jellegű, a társadalmat megcélzó rendezvényeket kiindulási pontnak tekintenünk.¹⁹

A Magyar Honvédség rendezvényeken való megjelenését sokféleképpen lehet csoportosítani, például a rendezvény nagysága (látogatói létszám), jellege, földrajzi elhelyezkedése, időtartama, illetve a haderő megjelenésének pénzügyi, anyagi-technikai, humán volumene alapján. A mérés szempontjából ugyanakkor az egyik legfontosabb tényező, hogy a rendezvényt a honvédség szervezi-e (például repülőnap, nyílt napok), vagy

---

A hazafias és honvédelmi nevelés (amely a kormányprogram része, az oktatásért és a honvédelemért felelős miniszterek a felelősei) nem önálló kategória, hanem gyűjtőfogalom, módszertan és tartalom. Magában foglalja többek között a KatonaSuli programot, a Honvédelmi Köteléket és minden olyan, fiataloknak szóló programot (vetélkedő, tábor, rendezvény stb.), amelyet katonai alakulatok és civil szervezetek bonyolítanak. A hazafias és honvédelmi nevelés érdekében már kidolgoztak és akkreditáltak egy digitális tartalmat és módszertant az óvodától a középiskoláig. E tartalom nem új, hanem meglévő tantárgyakhoz ad kiegészítést, tartalombővítést. Lásd: Jobbagy, Stummer (2011: 72–75).

¹⁸ A fogalom egyik megközelítése alapján: „az interoperabilitás objektumok között fennálló viszony, az együttműködést támogató, az eredményes és hatékony együttes működést biztosító kölcsönös képesség.” Lásd: Munk (2007: 22).

¹⁹ A rendezvények jellegük alapján lehetnek állami ünnepek, rendezvények, diplomáciai fogadási feladatok, külföldi rendezvények, országos kiemelt rendezvények (tömegrendezvények), toborzó rendezvények, fesztiválok, falunapok, iskolai tematikus napok, katonai táborok, koszorúzások, zárándoklatok, kiállítások, évfordulós ünnepek, átadó, illetve megnyitó rendezvények, katonai temetések stb. Az igényelt „szolgáltatás” jellege szempontjából a kirendelés vonatkozhat zenekarokra, díszelgő katonákra, statikus és dinamikus katonai bemutatók megtartására, logisztikai feladatok végrehajtására (pl. szállítás, területbiztosítás), elhelyezési anyagok kölcsönzésére, haditechnikai eszközök biztosítására stb.

más szervezésű eseményen vesz részt közreműködőként (azaz lehetőséget kap a bemutatkozásra, például tisztavatáskor), vagy a rendezvény megtartásához szükséges szolgáltatásokat biztosít (például koszorúzás, temetés).

Természetesen a társadalmi kapcsolatok szempontjából a saját szervezésű események a legjelentősebbek, hiszen ebben az esetben a figyelem a katonákra, illetve a katonai léttel járó sajátosságokra összpontosulhat, így ezek a legalkalmasabbak a haderő humánerőforrás-utánpótlása szempontjából kiemelt célcsoportok megszólítására. Ilyenek például a repülőnap, az alakulatok nyílt napjai, a toborzó és visszafogadó rendezvények, a Ludovika Fesztivál, a helyőrségi szemlék és a nyilvános missziós kibocsátó.

A paramétert számszerűen kifejező mutató kialakításakor figyelembe kell venni azt a fontos szempontot, hogy a Magyar Honvédség rendezvényein részt vevők jelentős része maga is aktív vagy nyugállományú járadékos katona vagy közalkalmazott, illetve közvetlen hozzátartozó, ismerős. A másik fontos tényező, hogy a szervezettől függetlennek tekinthető látogatók, illetve résztvevők között jelentős az átfedés, mivel a katonai technika iránt elkötelezett, sokszor „fanatikus rajongók” a lehető legtöbb rendezvényen igyekeznek részt venni. Ez jelentősen megnehezíti a rendezvények reális értékelését mikroszinten, ugyanakkor a jelenlegi állapot jól használható referenciaként. Ennek oka, hogy az említett két elkötelezett csoport nagysága állandónak tekinthető, így a látogatottsági adatokban statisztikai értelemben bekövetkező bármilyen irányú változás csak a társadalmi kapcsolatok szempontjából releváns célcsoport nagyságának változását jelzi.²⁰ A honvédség alkalmazása, igénybevétele – alapvetően honi területen – szintén meghatározó véleményformáló, a társadalom és a honvédelem kapcsolatát befolyásoló, alakító tényező.

A bázisadat megállapítása fontos kiindulópont, azonban a későbbi vizsgálatok hatékony gyakorlati megvalósításának alapvető feltétele egy olyan központi informatikai adatbázis felállítása, amely a honvédség bármely szerve által végrehajtott valamennyi rendezvényi kirendelés adatait (időpont, időtartam, helyszín, létszám, technikai eszközök száma, összköltség), továbbá a látogatói adatokat is tartalmazza. Ennek folyamatos vezetésével évközben is bármikor, kvázi valós időben követhetővé válnak akár a kapcsolódó költségek is, illetve mérhető lesz a nyilvános megjelenések hatékonysága és eredményessége. Természetesen az adatbázis segítségével az indikátor éves értéke is gyorsan és egyszerűen kiszámítható.

5.4. Védelemgazdaság

Hazánk jelenlegi védelemgazdasági helyzetét megvizsgálva arra a következtetésre juthatunk, hogy az egy sajátos „átmeneti” helyzetben létezik. Különösen fontos területről van szó, hiszen jelenleg „...nincs határozott elképzelés arra vonatkozóan, hogy piacgazdasági körülmények között, a megváltozott biztonságpolitikai helyzetben milyen védelemgazdaság szolgált a legjobban a nemzet érdekeit...” (Szenes, 2015: 91). *A nemzetgazdaság védelmi*

²⁰ Tekintettel arra, hogy – jelenlegi ismereteink szerint – a Honvédelmi Minisztérium és a honvédség nem rendelkezik olyan központi nyilvántartással, amely tartalmazza az összes rendezvényt, amelyben a haderő rendezőként, szervezőként, közreműködőként vagy támogatást nyújtóként részt vett, csak jelentős energiaráfordítással, az érintett vezető szerveknél, háttérintézményeknél és alakulatoknál keletkezett kapcsolódó dokumentumok elemzésével, valamint az azokban fellelhető adatok honvédségi szintű rendszerezésével (a redundanciák megszüntetésével) lenne lehetséges az éves részvétel nagyságának felmérése. Becsült vagy tényleges látogatói adatokkal csak néhány rendezvény (például repülőnap), illetve szervezet (például Hadtörténeti Intézet és Múzeum) esetében beszélhetünk, ezért a kutatás következő fázisában el kell végezni a hiányzó adatok becslését (például sajtómegjelenések alapján). Ezt követően lehetséges bármilyen indikátor kialakítása és számítása. A becslések pontosíthatók a rendezvényeken végzett kérdőíves felmérések eredményeinek feldolgozásával, amely segít meghatározni az „elkötelezett” látogatók arányát.

felkészítését taglaló hatályos kormányrendeletet 2003-ban adták ki,²¹ s bár 2011-ben megszületett a gazdaságbiztonsági rendszer feladatait tárgyaló kormányhatározat is, azt 2015-ben visszavonták.²²

A honvédelem és a nemzetgazdaság viszonya statikus szempontból, azaz egy adott időpillanatot vizsgálva úgy jellemezhető, hogy a nemzetgazdaságban (külső keret) rendelkezésre álló erőforrásokban (természeti erőforrások, tőke, tőkejavak, infrastruktúra, munkaerő, menedzsmenteszközök, technológia és kutatás-fejlesztés stb.) helyezhetők el a Magyar Honvédség adott pillanatban meglévő erőforrásai (anyagi erőforrások, technikai eszközök, humán erőforrás, vezetés). Ennek eredő képességeit jelenti az, hogy a nemzetgazdaság erőforrásaiból jelenleg mennyit használ fel a haderő.

Amennyiben dinamikusan szemléljük a kérdést, a Magyar Honvédségtől elvárt képességeket úgy tekintjük, hogy a különleges jogrendi szintet el nem érő vagy elérő helyzetekben milyen feladatoknak kell megfelelniük. Ennek meghatározó kérdésköre, hogy a nemzetgazdaság erőforrásaiból mennyit tudunk adott esetben a honvédelem rendelkezésére bocsátani. Ez a védelemgazdasági potenciál. Minél nagyobb mértékű a nemzetgazdaság mozgósíthatósága, annál nagyobb részt foglal el a védelemgazdasági potenciál a nemzetgazdaságból. A katonai potenciált azok az anyagi és humán források alkotják, amelyek felhasználhatók és felhasználandók az adott katonai feladat ellátására, azaz a haderő harcképességének fokozására. A katonai potenciálnak azonban van egy olyan része, amelyet nem fed le a nemzetgazdasági potenciál. Ez azokat az erőforrásokat és technikai eszközöket, technológiákat jelöli, amelyek nem találhatók meg a nemzetgazdaságban, vagy amelyek előállítására a nemzetgazdaság nem képes. Így ezeket vagy importálással, vagy szövetségi transzfer útján kell beszerezni. Azt kell mondanunk, hogy a gyorsuló technológiai haladás és a termelés transznacionalizálódása miatt ennek a halmazznak a mérete még a legnagyobb és legfejlettebb nemzetgazdasági hátterek esetén is egyre gyorsabban növekszik (Papp, 2015).

A költségvetési megközelítésben fontos szerepet játszik a *színvonalváltás*, amely olyan számszerűsíthető értéket jelent, amely mérhetővé teszi valamilyen „ellátottság” idő- vagy térbeli változását.²³ Szakmai álláspontunk alapján csak az előbbi mérvadó számunkra. Az időbeli színvonalváltás egy szervezet képességeinek, (termelési és technológiai) eszközellátottságból adódó potenciális teljesítményének (outputjának) változását jelenti az idő függvényében²⁴ (Papp, 2015).

A védelemgazdaság területének fontos eleme a védelmi ipar sajátos helyzete is.²⁵ A transznacionalizáció következtében a hazai védelmi ipar döntően külső forrásokból szerzi be a működéséhez szükséges technológiát, eszközöket és nyersanyagot. Fontos vizsgálni, hogy nem békés időszakban ezek a külső források hogyan állnak – akár bővített formában

---

²¹ 131/2003. (VIII. 22.) Korm. rendelet a nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása feladatai végrehajtásának szabályozásáról.

²² 1410/2011. (XII. 1.) Korm. határozat a gazdaságbiztonsági rendszer létrehozásának feladatairól. Ezt a kormányzati szerkezetátalakítással összefüggésben egyes kormányhatározatok deregulációjáról szóló 1046/2015. (II. 11.) Korm. határozat alapján visszavonták: „a kormányzati szerkezetátalakítással összefüggésben egyes kormányhatározatok deregulációjáról”.

²³ A költségvetési fejezetrendszerben a Honvédelmi Minisztérium a XIII. fejezetet alkotja. A költségvetés felépítése a költségvetési törvénynek megfelelően egységes szerkezetű, s a személyi juttatások, a dologi kiadások (ennek részét képezik a beszerzések), valamint a felhalmozási kiadások területeiből áll.

²⁴ A térbeli színvonalváltás az azonos feladatokat ellátó szervezetek képességei és a termelési és technológiai eszközellátottságból adódó potenciális teljesítménye (outputja) közötti eltérést (azonosságok, különbségek) mutatja be.

²⁵ A Központi Statisztikai Hivatal ágazati felbontásában védelmi ipar mint elem nem létezik!

is – rendelkezésre, mert ezek nélkül a hazai védelmi ipar kritikus helyzetbe kerül, akár működésképtelenné is válhat. Szintén vizsgálni kell, hogy a honvédelem számára szükséges eszközök, anyagok, technológiák előállítása során mekkora az értéklánc hazai hossza, vagyis az előállítási folyamat mekkora részét fedi le a hazai gazdaság, és mekkora része keletkezik más nemzetgazdaságokban.

5.5. Alkalmazás

Az alkalmazás alatt mindazon tényezőket értjük, amelyeket az Alaptörvényben és más jogforrásokban meghatározott feladatok alapján a Magyar Honvédség adott időszakban megvalósított. Ez jelenthet alkalmazást és igénybevételt hazai (például tűzszerszereti, katasztrófavédelmi stb.) és nemzetközi (szövetséges, felajánlott) feladatokban egyaránt. Ezeket több szempontból is lehet mérni, egyúttal kimutatható, hogyan, mennyire aktívan kapcsolódnak más területekhez.

Itt hangsúlyoznunk kell, hogy amennyiben békeidőszaki alkalmazásról beszélünk, úgy a belföldi igénybevétel legmarkánsabb módja a válságkezelésben való részvétel lehet, más hazai szervezetekkel (rendőrség, katasztrófavédelem stb.) együttműködésben. Természetesen ehhez hozzájárulnak a haderő további feladatai, amelyek alatt napi szintű tevékenységeket értünk (gyakorlatok, díszelgés, felkészítés, kiképzés stb.). Mervadónak tekinthető más közszolgálati hivatásrendek támogatása feladataikban, döntően műveleti jelleggel. Országhatáron kívüli alkalmazás esetén a békeműveletekben való tevékenységet, illetve más jellegű igénybevételt (például légtérellenőrzést) kell figyelembe vennünk.

Az alkalmazást négy tényező befolyásolja: a tér, az idő, az erő, illetve az információ. Az alkalmazás mindenkor külső felhatalmazás alapján, civil kontrollal valósul meg a beépített fékek és ellensúlyok rendszerében. Ez a megállapítás nemcsak a hazai viszonyokra igaz, hanem a szövetségi szerepvállalásra is, hiszen a kettős megfelelés kívánalma itt is érvényesül (például a NATO politikai és katonai szervezet). A nemzeti megkötések ennek a helyzetnek a metszéspontjában érhetők tetten, és komoly befolyást gyakorolnak az alkalmazásra.

6. Konklúzió

A megfogalmazottak a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar oktatói és kutatói által kidolgozott alapvetésekre épülnek. E tekintetben az ÁHJ kialakítása nemcsak a „jó állam” koncepciójához igazodik, hanem rámutat a közszolgálati hivatásrendek együttműködési és kapacitási képességeinek összehangolási szándékára is.

Az elvégzett kutatómunka alapján a következő javaslatokat fogalmazzuk meg:

Az *Átfogó honvédelmi jelentés* hozzájárulhat egy bővebb, a honvédelem rendszerét átfogóan bemutató kiadvány elkészítéséhez. A jelentés teljes körű megvalósítása olyan alap- és/vagy alkalmazott kutatásokat indíthat el, amelyek jelentős felsőoktatási kapacitásnövekedést eredményezhetnek.

Az *Átfogó honvédelmi jelentés* összeállítása, módszertana elősegíti a partnerek közötti együttműködést, hiszen folyamatos kapcsolattartást és kommunikációt igényel.

Szakmai szempontok alapján az *Átfogó honvédelmi jelentés* összeállítása nemcsak hiánypótló erőfeszítést jelent, hanem közszolgálati jellegű és rendszerszintű hozzájárulást is a megfelelő honvédelmi eszközök hatékony használatára az adott műveleti környezethez való adaptív és eseti alkalmazkodás során. A jelentés kulcsfontosságú elemének tekinthető a csak hosszú távon ki- és átalakítható nemzetvédelmi humán tőke, amely a honvédelmi képesség humán erőforrásaként értelmezhető.

A jelentés egyes részeinek kidolgozása további kutatásokat igényel. A tanulmány

elkészítésével, a jelentéshez szükséges adatok összegyűjtésével és a szakmai konzultációk lefolytatásával egyre biztosabbá válik, hogy a végleges jelentés egyes elemei nemzetbiztonsági szempontból nem lesznek nyilvánosak. Meggyőződésünk, hogy az ÁHJ összeállítására és nyilvános eredményei jelentős mértékben hozzájárulnak hazánk honvédelmi képességeinek mérhető bemutatásához, és hasznosíthatók lesznek a döntéshozatali folyamatokban éppúgy, mint a társadalom egyénei és csoportjai számára. Ennek eléréséhez viszont folyamatos és konstruktív együttműködés szükséges minden közvetlenül és közvetve érintett szereplőtől.

Felhasznált irodalom

- 131/2003. (VIII. 22.) Korm. rendelet a nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása feladatai végrehajtásának szabályozásáról.
- 131/2003. (VIII. 22.) Korm. rendelet a nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása feladatai végrehajtásának szabályozásáról.
- 1046/2015. (II. 11.) Korm. határozat a kormányzati szerkezetátalakítással összefüggésben egyes kormányhatározatok deregulációjáról.
- 1410/2011. (XII. 1.) Korm. határozat a gazdaságbiztonsági rendszer létrehozásának feladatairól.
- A Magyar Honvédség nyilvánosnak minősülő adatairól szóló 78/2013. (HK 11.) HM KÁT–HVKF együttes intézkedés.
- Gazdag F. (2008): „A biztonsági szektor reformja és a nemzetközi szervezetek”. *Nemzet és Biztonság*, 37.
- Jobbágy Z., Stummer J. (2010): „A KatonaSuli programban rejlő lehetőségek a Magyar Honvédség utánpótlásának biztosítása érdekében”. *Sereg Szemle*, 8. évfolyam, 4. szám (2010), 102.
- Jobbágy Z., Stummer J. (2011): „Marketing Opportunities in Educating the Youth in National Defence: A Systems-Based Approach”. *Science and Military*, 6. évfolyam, 2. szám, 72–75.
- Kaiser T. (szerk.) (2015): *Jó Állam Jelentés 2015*. Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, 6. Magyarország Alaptörvénye.
- Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája, 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat 26. pont a) bekezdés.
- Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája, 11. pont. Kihirdetve a 1656/2012. (XII. 20.) Korm. határozattal.
- Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája, 14. pont. Kihirdetve a 1656/2012. (XII. 20.) Korm. határozattal.
- Munk S. (2007): *Katonai informatikai rendszerek interoperabilitásának aktuális hadtudományi kérdései*, MTA doktori értekezés, 22.
- Papp A. (2015): „A XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet kiadásainak alakulása a 2005–2013. közötti időszakban”. *Hadtudományi Szemle*, VIII. évfolyam 3. szám. http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2015/2015_3/15_3_tt_papp_a.pdf (letöltés dátuma: 2015. 11. 13.)
- Schroeder, U. C. (2010): *Measuring Security Sector Governance – A Guide to Relevant Indicators*. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) Occasional Paper no. 20.
- Szenes Z. (2015): „Válság vagy sodródás – A védelemgazdaság problémái Magyarországon”. *Hadtudomány*, 3–5 szám, 91. Budapest, Magyar Hadtudományi Társaság.
- Tibori T., Molnár F., Gyimesi Gy. (2005): „Az önkéntes haderő társadalmi háttere – társadalomtudományi helyzetkép és prognózis”. *Hadtudományi Tájékoztató*, 57–72.
- Vilner P., Jobbágy Z. (2009): „A toborzás és megtartás egyes kérdései nemzetközi összehasonlításban”. *Honvédségi Szemle*, 63. évfolyam, 4. szám, 34.

Mellékletek

1. melléklet

Nemzetközi összevetés: a környező országok és a visegrádi négyek vonatkozó adatai

	AU	CZ	CRO	PL	RO	SRB	SL	SLO	UKR	HU	Elhelyezkedés
Lakossága (ezer fő)	8223	10627	4470	38346	21729	7209	5492	1988	4429 ₁	9919	5.
GDP (Mrd USD)	436	200	58,30	552	202	42,6	100	49,90	134	130	6.
Egy főre jutó GDP (USD)	51183	18985	13624	14331	10161	5924	18481	24211	2979	13154	7.
Védelmi kiadások (Mrd USD)	3,32	2,09	0,774	10,40	2,88	0,711	1,06	0,455	3,59	1,23	6.
Védelmi kiadások (a GDP %-ában)	0,77	1,01	1,24	1,91	1,49	1,58	1,04	0,96	2,66	0,94	9.
Fegyveres erők összlétszáma (aktív, ezer fő)	22,5	21	16,55	99,3	71,4	28,15	15,85	7,6	121,5	26,5	4.

Forrás: *Military Balance 2015, The International Institute for Strategic Studies*²⁶

2. melléklet

Az Átfogó honvédelmi jelentés lehetséges indikátorai, fő mutatói és mutatói

Az *Átfogó Honvédelmi Jelentés* következőkben feltüntetett, *lehetséges* elemei a kidolgozott megközelítést jelenti, amely mind tartalmában, mind minőségében tartalmazhat eltéréseket, illetve adott esetben minősített (bizalmas, zárt, titkosított) adatokat is. A lehetséges indikátorok bemutatásával az a célunk, hogy elgondolásainkat plasztikusá és megjelenítésüket mérhetővé és összehasonlíthatóvá tegyük. Az összefoglaló táblázat a kidolgozás első időszakában (2015. május–november) készült, összetevői a későbbi tevékenységek (javaslatok, vélemények, egyéb változók) függvényében változhatnak!

²⁶ Megjegyzés: A haderőnemi felosztás országonként eltérő! A tartalékos erők jellege és felépítése, valamint a hadrendben lévő haditechnikai eszközök típusai, mennyisége és minősége országonként különböző.

1. táblázat
1. indikátor – H: A honvédelem rendszere²⁷²⁸

Fő mutatók, mutatók és részmutatók	Kidolgozás
<p>H.1. A honvédelem felépítése</p> <p>„A honvédelmi szervezet Magyarország Alaptörvényében és a Hvt.-ben meghatározott feladatai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a honvédelmi szervezet működésére vonatkozó – alapító okiratban meghatározott – adatok szolgáltatása; • a válságreakálási rendszer működtetésében részt vevő felelős, ágazati és együttműködő központi államigazgatási szerv megnevezése; • a válságreakálási rendszer központi államigazgatási szervei működésének rendjére vonatkozó nyílt adatok.”²⁵ <p>H.1.1. Országvédelem: bemutatja az országvédelem rendszerét, az arra fordított erőforrásokat, a tervezés és a vezetés-irányítás rendszerét, a nemzetközi megállapodásokat és intézkedéseket, a konkrét feladatokat. Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás. <p>H.1.2. Nemzetközi feladatok: bemutatja az nemzetközi vállalásokon és kötelezettségeken alapuló feladatrendszert, a feladatok típusát, jellemzőit. Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás. <p>H.1.3. Katasztrófavédelem: bemutatja az MH katasztrófavédelmi rendszerét, az e feladatokra tervezett erőforrásokat, a tervezés, vezetés és irányítás rendszerét. Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás. <p>H.1.4. Képesség-/erőfokozás: az MH személyi állományának országgyűlés</p>	Éves frissítés
<p>H.2. A haderő kormányzati feltételrendszere</p> <p>H.2.1. Új célok és feladatok: bemutatja, hogy a vizsgált időszakban az alaptevékenységhez, alarendeltetéshez az éves feladattervezés képest milyen új (darab és típus) feladatokat hajtott végre a haderő. Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás. <p>Adatforrás: vonatkozó jogforrások stb.</p> <p>H.2.2. Új célokhoz és feladatokhoz biztosított jogi környezet: bemutatja, hogy az alapvetően új típusú feladatok végrehajtásához hogyan és milyen módon biztosították a jogszabályi háttérrel, s az hogyan befolyásolta a megvalósítást. Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; 	2015 Éves frissítés

²⁷ A Magyar Honvédség nyilvánosnak minősülő adatairól szóló 78/2013. (HK 11.) HM KÁT–HVKF együttes intézkedés alapján.

²⁸ Uo.

Fő mutatók, mutatók és részmutatók	Kidolgozás
<ul style="list-style-type: none"> • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás; • jogszabályok darabszáma. <p>Adatforrás: vonatkozó jogforrások stb.</p> <p>H.2.3. Új célokhoz és feladatokhoz biztosított erőforrások: bemutatja, hogy az alapvetően új típusú vagy mennyiségében, gyakoriságában megnövekedett „hagyományos” feladatokhoz hogyan biztosították a szükséges anyagi és humán erőforrásokat.</p> <p>Megjegyzés: „Hadfelszereléssel kapcsolatban adatok az adatigénylő részére, amennyiben nemzetközi szerződés nem tiltja, kiadhatók a hadrafoghatósági és rendelkezésre állási információk nélkül.”²⁶</p> <p>Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás; • darab, forint, létszám stb. <p>Adatforrás: vonatkozó jogforrások, adatbázisok stb.</p>	

2. táblázat
2. indikátor – T: Társadalom és honvédelem^{29,30}

Fő mutatók, mutatók és részmutatók	Kidolgozás
<p>T.1. Társadalmi elfogadottság</p> <p>T.1.1. Médiamegjelenés (írott, elektronikus, internet): bemutatja, hogy az elektronikus, írott és közösségi média milyen arányban és témakörökben foglalkozott a haderő tevékenységével. A pontosabb meghatározás érdekében a megjelent információk kategóriákba sorolandók a téma, terjedelem, hangvétel, üzenet alapján.</p> <p>Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás; • darab, téma, hangulat. <p>Adatforrás: HM, illetve saját adatfelvétel, hírfelügyelés stb.</p> <p>T.1.2. Rendezvények, események látogatottsága: bemutatja, hogy a haderő nyilvános rendezvényein az egyes társadalmi csoportok milyen létszámban vettek részt, külön ismertetve az ünnepségeket és az azokhoz kapcsolódó programokat, becslést adatok alapján, szintén külön leírva a tisztán katonai rendezvények, bemutatók, események, nyílt napok útján megszólítottakat. Illetve „a honvédelmi szervezet együttműködése a civil szervezetekkel, a társadalmi kapcsolatok ápolásával kapcsolatos tájékoztatások, nyilatkozatok” száma.²⁷</p> <p>Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás; • darab, létszám. 	Éves frissítés

²⁹ Uo.

³⁰ Uo.

Fő mutatók, mutatók és részmutatók	Kidolgozás
<p>Adatforrás: kidolgozás alatt.</p> <p>T.1.3. Közvélemény-kutatás: célzott felméréssel, egyedileg vagy a Jó Állam Jelentés felméréséhez kapcsolódva információk gyűjtése, feldolgozása és bemutatása.</p> <p>Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás. <p>Adatforrás: kutatási eredmények stb.</p>	
<p>T.2. Nemzetvédelmi humán tőke</p> <p>T.2.1. Az aktív haderő szaktudása: bemutatja a Magyar Honvédség szakmai felkészültségét, ismeretszintjét, a képzés és továbbképzés helyzetét és minőségét.</p> <p>Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás; • a tanfolyamok, képzések fajtái, a résztvevők létszáma, a sikeres vizsgák. <p>Adatforrás: Az NKE HHK alá tartozó vizsga- és továbbképzési központok.</p> <p>T.2.2. Az aktív haderő morálja: bemutatja a Magyar Honvédség szervezeti kötődését, elkötelezettségét, morálját.</p> <p>Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás. <p>Adatforrás: közvélemény-kutatás, felmérés.</p> <p>T.2.3. Az aktív haderő innovációs képessége: bemutatja a Magyar Honvédségben először alkalmazott eljárások, rendszeresített eszközök használatának hatékonyságát, elsajátításának gyorsaságát.</p> <p>Mutató – kidolgozandó (komplex!):</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás. <p>Adatforrás: kidolgozás alatt.</p> <p>T.2.4. A mozgósítás személyügyi rendszere: bemutatja az MH tartalék erőinek helyzetét, feltöltését és az aktív szolgálatba helyezés folyamatát.</p> <p>Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • előző évhez (évekhez) viszonyított eltérés; • mozgósítási alkalmak, bevont létszámok és alakulatok. <p>Adatforrás: MH HKNYP.</p> <p>T.2.5. Potenciális tartalékok: bemutatja az MH utánpótlását biztosító, illetve az MH képességét növelő (tartalék) erők helyzetét, kapcsolódásának fokát és képzettségi szintjét.</p> <p>T.2.5.1. Tartalék erők „Az Önkéntes Tartalékos Rendszerhez kapcsolódó felkészítés, kiképzés keretei általánosságban, azok helye, célja, résztvevők összlétszáma.”²⁸</p> <p>T.2.5.2. A HM „kezelésében”:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KatonaSuli; • honvédelmi ismeretek; • Honvédelmi Kötelék; • (hazafias és honvédelmi nevelés). <p>T.2.5.3. A HM-hez kötődő, partnerségen alapuló:</p>	Éves frissítés

Fő mutatók, mutatók és részmutatók	Kidolgozás
<ul style="list-style-type: none"> Magyar Cserkész Szövetség; egyéb. <p>T.2.5.4. Egyéb: honvédelmi jellegű, extrém/személyes körülmények között végzett munka (vadőr), valamint szabadidős tevékenység.</p> <p>Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> szöveges értékelés; az előző évhez (évekhez) viszonyított eltérés; a kapcsolat szintje, az interakció gyakorisága és mélysége, a bevontak/érintettek létszáma. <p>Adatforrás: statisztikai adatok (TEÁOR).</p>	

3. táblázat
3. indikátor – V: Védelemgazdaság³¹³²

Fő mutatók, mutatók és részmutatók	Kidolgozás
<p>V.1. A Honvédelmi Minisztérium fejezet költségvetése</p> <p>V.1.1. Kiadások reálértéken</p> <p>V.1.2. Kiadások a GDP %-ában</p> <p>V.1.3. Egy lakosra jutó kiadások reálértéken</p> <p>V.1.4. A kiadások megoszlása a működésfenntartás és a felhalmozás között</p> <p>V.1.5. A működési kiadások reálértéken</p> <p>V.1.6. A felhalmozási kiadások reálértéken</p> <p>V.1.7. Egy katonára jutó kiadások reálértéken</p> <p>V.1.8. Egy katonára jutó működési kiadások reálértéken</p> <p>V.1.9. Egy katonára jutó felhalmozási kiadások reálértéken</p> <p>Adatforrás: a V.1.1–V.1.9. mutatók esetében a zárszámadási törvények, illetve az „adott időszakban kifizetésre kerülő pénzügyi járandóságok összege legfeljebb állománycsoportonkénti bontásban; jogszabály által meghatározott béren kívüli juttatások összegei legfeljebb állománycsoportonkénti bontásban”²⁹</p>	Éves frissítés
Fő mutatók, mutatók és részmutatók	Kidolgozás
<p>V.2. Színvonalváltozás</p> <p>V.2.1. Időbeli változás</p> <p>Adatforrás: a V.1. rész meghatározott mutatóiból képzett kompozit indikátor.</p>	Éves frissítés
Fő mutatók, mutatók és részmutatók	Kidolgozás
<p>V.3. Védelemgazdasági potenciál</p> <p>V.3.1. Védelmi ipari kutatás-fejlesztés</p> <p>V.3.2. A védelmi ipari termelés értéke</p> <p>V.3.3. A védelmi ipar beruházásainak értéke</p> <p>V.3.4. A védelmi ipari nemzetközi együttműködés</p>	Éves frissítés

³¹ Uo.

³² Uo.

Fő mutatók, mutatók és részmutatók	Kidolgozás
<p>V.3.5. A védelmi ipar hazai értékláncának hossza Adatforrás: a V.3.1.–V.3.5. mérése nem lehetséges jelen pillanatban, mivel a KSH ágazati felbontásában védelmi ipar mint elem nem létezik.</p> <p>V.3.6. Védelmi célú tartalékok értéke Adatforrás: NGM. V.3.7. A Magyar Honvédség krízisidőszaki igényeinek összesítéséből számított védelemgazdasági igény GDP-hez viszonyított aránya Adatforrás: NGM, illetve: „Haditechnikai eszközökkel, anyagokkal kapcsolatban az adatigénylő részére kiadhatók a rendelkezésre álló, darabszám és hadrafoghatósági mutatók nélkül megadott rendszeresített haditechnikai eszközök típusai, harcászatechnikai alapadatai, amennyiben nemzetközi szerződés nem tiltja”.³⁰</p>	

4. táblázat
4. indikátor – A: Alkalmazás³³³⁴

Fő mutatók, mutatók és részmutatók	Kidolgozás
<p>A.1. Önállóan</p> <p>A.1.1. Megvalósult országvédelem A.1.2. Megvalósult nemzetközi feladatok A.1.3. Megvalósult katasztrófavédelem Adatforrás: „A különböző katasztrófavédelmi feladatokba, közfeladatokba, a polgári kezdeményezésű, honvédségi részvétellel végrehajtásra kerülő rendezvényekre, a Magyar Honvédség által megrendezésre kerülő nyilvános rendezvényekkel kapcsolatos, a végrehajtásra létrehozott, illetve abba bevonásra kerülő ideiglenes csoportok szervezeti felépítése, működése, a bevont haditechnikai eszközök, anyagok, hadfelszerelések darabszáma, valamint a résztvevő személyi állomány összlétszáma; haderónemi együttműködésre vonatkozó általános adatok”.³¹</p>	Éves frissítés
Fő mutatók, mutatók és részmutatók	Kidolgozás
<p>A.2. Szövetségi rendszerben</p> <p>„A felkészítés, kiképzés keretfeladatai általánosságban a hazai, nemzetközi gyakorlatok és CREVAL-ellenőrzések vonatkozásában; nemzetközi együttműködésre vonatkozó általános adatok; missziós szerepvállalások keretei általánosságban, azok helye, célja, missziónkénti összlétszáma”.³²</p> <p>A.2.1. Erő: bemutatja, hogy milyen a személyi állomány együttműködési képessége, és milyen szintű a tevékenysége a valós végrehajtásokon, gyakorlatokon és képzéseken. Mutató: <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változás; • az együttműködés különböző szintjein az események típusa, mértéke és az érintett/bevont erők létszáma; </p>	Éves frissítés

³³ Uo.

³⁴ Uo.

<ul style="list-style-type: none"> • a képességnövekedés területe és mértéke. <p>A.2.2. Eljárás: bemutatja, hogy a haderő személyi állománya, szervezetei hogyan képesek együttműködni a közös feladat-végrehajtások tervezésében, szervezésében, vezetésében és irányításában, kivitelezésében és értékelésében.</p> <p>Mutató:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szöveges értékelés; • az előző évhez (évekhez) viszonyított változások; • a szabványok, közös szabályzatok, előírások, elvárások típusa, mélysége és darabszáma. <p>A.2.3. Eszköz</p> <p>A.2.4. Információ</p>	
--	--